

Mehmanəli MƏMMƏDOV,
pedaqoji elmlər namizədi, dosent

Knyaz ASLAN,
pedaqoji elmlər namizədi, baş müəllim

ÖZƏL ALİ MƏKTƏBLƏRDƏ KİTABXANA İŞİNİN TƏŞKİLİ

*(Xəzər Universiteti Kitabxana-İnformasiya
Mərkəzinin iş təcrübəsi əsasında)*

Respublikamızın müstəqilliyə qovuşması və yeni ictimai-siyasi şəraitə keçməsi ilə əlaqədar olaraq cəmiyyətin bütün fəaliyyət sahələrində əsaslı dəyişikliklər baş vermişdir. Bazar iqtisadiyyatının və xüsusi mülkiyyətin tələblərinə uyğun olaraq iqtisadiyyatın, elmin və təhsilin bir sıra sahələrində dövlətsizləşdirmə intensivləşdirilmiş və yeni-yeni özəl qurumlar yaradılmışdır. Bunun nəticəsində təhsil sistemində də ölkənin perspektiv inkişafını təmin edən və xüsusi mülkiyyətin tələblərinə cavab verən bir sıra ixtisaslar üzrə kadr hazırlığına ehtiyac yaranır. Mövcud ali və orta ixtisas məktəblərində isə dövrün tələbləri nəticəsində meydana çıxmış yüzlərlə yeni ixtisas üzrə kadrların hazırlanmasına imkanları yoxdur. Odur ki, ölkənin təhsil sistemində özəl və orta ixtisas məktəblərinin, lisey və kolleclərin yaradılması məqsədəuyğun hesab edilmişdir.

Təbii ki, özəl təhsil müəssisələrində təlim-tərbiyə və tədris işinin səviyyəsini yüksəltmək üçün ilk növbədə onun zəngin kitabxanası yaradılmalıdır. Buna görə də bir sıra özəl tədris müəssisələrində profile uyğun kitabxana fondlarının yaradılmasına diqqət yetirilir. Belə kitabxanaların iş üsulları və uçot-hesabat sistemi bir sıra hallarda dövlət tədris müəssisələrində çoxdan fəaliyyət göstərən kitabxanaların iş üsullarından fərqlənir. Həmin ali məktəb kitabxanalarından biri də Xəzər

Universitetinin Elmi Kitabxanası, daha dəqiq desək, Kitabxana-İnformasiya Mərkəzidir.

Xəzər Universiteti respublikamızda müxtəlif sahələr üzrə beynəlxalq standartlara uyğun yüksək ixtisaslı ingilisdilli kadrlara kəskin ehtiyacı ödəmək məqsədi ilə 1991-ci il martın 18-də Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 41 sayılı qərarı ilə yaradılmışdır.

Bu universitet 1993-cü il aprelin 10-da Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi yanında Dövlət Ali Ekspert Komissiyasının 9/1 sayılı qərarı ilə özəl ali məktəb kimi qeydiyyatdan və ekspertizadan keçmişdir.

Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti yanında Dövlət Ali Ekspert Komissiyasının 4 mart 1995-ci il tarixli 45 sayılı qərarı ilə həmin universitet yenidən ekspertizadan keçirilmiş və "Xəzər Universiteti" adı ilə qeydə alınmışdır.

Təhsil Nazirliyinin 10 iyul 2002-ci il tarixli lisenziyası (seriya AB №019019) ilə Xəzər Universitetində bütün mövcud ixtisaslar üzrə kadr hazırlığının səviyyəsi yüksək qiymətləndirilmişdir.

Azərbaycan Respublikasının 10 illiyinə həsr olunmuş təntənəli mərasimdə çıxış edərək demişdir: «Xəzər Universiteti bu gün həm Azərbaycanda, həm də Azərbaycandan kənarada özünəməxsus yeri olan, özünün xüsusi çəkisi olan bir ali təhsil müəssisəsidir».

Təsədüfi deyil ki, «Azərbaycan dünyası» jurnalı redaksiyasının keçirdiyi sorğular nəticəsində Xəzər Universiteti təhsilin keyfiyyətinə görə 2002-ci ilin ən yaxşı ali məktəbi seçilmişdir.

Hazırda Xəzər Universitetində fəaliyyət göstərən 5 fakültədə - Mühəndislik və tətbiqi elmlər; İqtisadiyyat və menecment; Humanitar elmlər; Hüquq və sosial elmlər; Tibb elmləri fakültələrində ölkəmiz və xarici ölkələr üçün bir çox mühüm ixtisaslar üzrə ingilisdilli mütəxəssislər hazırlanır.

Xəzər Universiteti Azərbaycanda ilk özəl ali məktəb olmaqla yanaşı, ölkəmizdə müasir Qərb və Şərq dillərini yanaşı öyrədən, həmçinin bu dilləri ixtisas fənni kimi tədris edən birinci ali təhsil ocağıdır. Universitetdə dərslər əsasən ingilis dilində, bir sıra hallarda isə Azərbaycan dilində tədris edilir. Universitetdə ingilis dilinin tədris dili olması dünya təhsil sisteminin nailiyyətləri və ənənələrindən bəhrələnməyə, eləcə də dünyanın qabaqcıl universitetləri ilə tələbə və müəllim mübadiləsi aparmağa kömək edir. Bununla yanaşı, ingilis dilini zəif bilən və ya ingilis dili öyrənməmiş məktəb məzunları da Xəzər Universitetində oxuya bilərlər. Onlar məşhur xarici universitetlərlə birlikdə

hazırlanmış xüsusi proqram üzrə ingilis dilini öyrənməklə təhsilə başlayırlar.

Xəzər Universiteti Azərbaycanda yeni təhsil modelini həyata keçirməklə bakalavr, magistr və doktor dərəcələri üzrə kadr hazırlayan ali təhsil ocağıdır. Müvəffəqiyyətlə oxuyan tələbələr öz təhsillərini dünyanın ən yaxşı ali məktəblərində davam etdirmək imkanı qazanırlar.

Məzunlar və yuxarı kurs tələbələri, əsasən, xarici şirkətlərdə yüksək maaşlı işlərə dəvət alırlar, eləcə də dövlət təşkilatlarında və ölkəmizin qabaqcıl şirkətlərində işləmək imkanı əldə edirlər. Bu məqsədlə universitetdə çoxsaylı yerli və xarici şirkətlərin iştirakı ilə tez-tez iş sərgiləri keçirilir.

Xəzər Universiteti geniş maddi-texniki bazaya malikdir. «Neftçilər» metrostansiyası yaxınlığında, Məhsəti küçəsi, 11-də yerləşən beşmərtəbəli tədris korpusunda fakültələr, departamentlər, elmi və tədris laboratoriyaları (fizika, kimya, biokimya, anatomiya, fiziologiya və s.), elmi institut və mərkəzlər, nəşriyyat, mətbəə, surətçixarma mərkəzi fəaliyyət göstərir. Üç dildə – Azərbaycan, rus və ingilis dillərində ayda iki dəfə çıxan "Xəzər Xəbər" elmi-kütləvi və publisistik jurnalının, Azərbaycan və ingilis dillərində nəşr olunan "Xəzər riyaziyyat", "Azərbaycan araşdırmaları" və «Azərbaycan arxeologiyası» kimi elmi jurnalların redaksiyaları da həmin ünvanda yerləşir. Buradakı zəngin kitabxana, müasir kompüter mərkəzləri, tibb mərkəzi, idman kompleksi, iclas zalı, rəqs salonu, yeməkhana və s. müəllim və tələbələrə yüksək səviyyədə xidmət göstərir.

Universitetin paytaxtımızın mərkəzindəki Bəşir Səfəroğlu küçəsi, 122-də yerləşən yeni tədris korpusunda isə magistratura və doktorantura pillələrində təhsil alanlar üçün gözəl şərait yaradılmışdır. Burada geniş auditoriyalar və kompüter laboratoriyaları ilə yanaşı, həmçinin müasir tipli konfrans salonu və teatr da fəaliyyət göstərir.

Universitetin 3-cü binası isə Tbilisi prospekti yaxınlığında və burada həmin ali təhsil müəssisəsinin nəzdində fəaliyyət göstərən «Dünya» məktəbi yerləşir.

Fəaliyyətdə olduğu ötən illər ərzində Xəzər Universiteti öz orijinal tədris proqramları, təhsil modeli, əsaslı maddi-texniki bazası, kadr potensialı, geniş beynəlxalq əlaqələri ilə ictimaiyyətin rəğbətini qazanmış, ölkəmizin hüdudlarından xeyli uzaqlarda belə şöhrətlənmişdir. Bu ali təhsil ocağı dəfələrlə beynəlxalq müsabiqələrin qalibi olmuş və qrantlar almışdır. Xəzər Universiteti xaricdən dəvət edilmiş mütəxəssislərin, eləcə də xaricə göndərilmiş müəllim və tələbələrin sayına görə ən qabaqcıl ali məktəblərdən biridir.

Xəzər Universiteti müxtəlif sahələrdə keyfiyyətli təhsil verməklə tanınmışdır. Öz təhsilində akademik keyfiyyətli və beynəlxalq standartları təmin etmək üçün universitet beynəlxalq əlaqələrini və əməkdaşlığını inkişaf etdirməyə xüsusi diqqət yetirir. Bu baxımdan sosial elmlər, hüquq, beynəlxalq hüquq, beynəlxalq münasibətlər, biznes idarəçiliyi, menecment, təhsil, boloji və tibbi elmlər və s. sahələrində daha geniş beynəlxalq əlaqələr yaradılmış, diqqəti cəlb edən uğurlar qazanılmışdır.

Xəzər Universiteti Təhsil Nazirliyi, Səhiyyə Nazirliyi, Xarici İşlər Nazirliyi və başqa dövlət qurumları ilə yaxşı əməkdaşlıq və faydalı əlaqələr yaratmışdır. Universitet eyni zamanda Azərbaycanda fəaliyyətdə olan xarici nümayəndəliklərlə, məsələn, səfirliklər, biznes şirkətləri, fondlarla güclü əlaqələrə malikdir. Xüsusilə də Azərbaycandakı Amerika, Britaniya, İsrail, İtaliya, Türkiyə, İran, Rusiya, Çin, Fransa, Pakistan və digər ölkələrin səfirlikləri ilə sıx əməkdaşlıq yaradılmışdır və bu əlaqələr gündən-günə güclənməkdədir. Müxtəlif səfirliklərin rəsmi nümayəndələrinin Xəzər Universitetinin müəllim və tələbəri qarşısında aktual mövzularda müşazirələr oxuması adı hala çevrilmişdir.

Universitetdə elmin müxtəlif sahələrinə aid on minlərlə dərslük və monoqrafiyaları qoruyub saxlayan və oxucuların istifadəsinə verən zəngin kitabxana fəaliyyət göstərir.

Xəzər Universitetinin kitabxanası 1991-ci ildə – ali məktəb fəaliyyətdə başladığı gündən təşkil olunmuşdur. Kitabxana əvvəllər universitetlə birlikdə Xətai rayonunun Əhmədli qəsəbəsində, uşaq bağçasının binasında yerləşib, 1995-ci ildə isə universitetin yeni binasına köçmüşdür. Hazırda kitabxana nisbətən geniş otaqlarda yerləşir. Universitetin 1-ci mərtəbəsindəki 5 böyük otaqda yerləşən kitabxananın 3 oxu zalı var. Hər bir zalda eyni zamanda 20 nəfərdən çox oxucu məşğul ola bilər. Kitabxanaya əvvəllər Şəhla Nağıyeva rəhbərlik etmişdir. Hazırda kitabxananın direktoru Tatyana Zaytsevadır.

Xəzər Universitetinin Kitabxana-İnformasiya Mərkəzi ən mühüm elmi informasiya mərkəzi olduğundan onun əsas vəzifəsi elmin və texnikanın nailiyyətlərini, ölkəmizin və dünyanın mədəniyyət xəzinəsini, müxtəlif sənədləri elmi cəhətdən sistemli qaydada işləyib dərinləndirərək, məlumat-informasiya aparatı vasitəsi ilə bütün informasiya növlərindən istifadə edərək oxucuları operativ, dolğun, obyektiv məlumatla müntəzəm olaraq təmin etməkdir. Bununla yanaşı, kitabxana universitetdə elm və təhsil prosesinin səviyyəsi haqqında obyektiv məlumat əldə etmək baxımından əsas qurumdur, çünki kitabxana

informasiya institutu olaraq müxtəlif sahələrə dair məlumatlar toplayır, sistemləşdirir və oxuculara çatdırır.

Xəzər Universitetinin kitabxanası respublikamızda ilk kompüterləşdirilən kitabxanalardandır. Burada hər bir tələbənin kitabxanadan istifadəsi kompüterlər vasitəsi ilə hesablanır və tələbəyə bal qiyməti verilir. Bu tədbir tələbələrə kitabxanaya, o cümlədən fəal mütaliə prosesinə cəlb edilməsi üçün vacib tədbirdir. Bu da onu göstərir ki, özəl tədris müəssisələrinin kitabxanaları bəzi dövlət tədris sistemlərinin kitabxanaları ilə müqayisədə daha yeni, orijinal və mütərəqqi iş üsullarından istifadə edirlər. Bu cəhətdən Xəzər Universiteti kitabxanasının iş təcrübəsini öyrənmək və dövlət ali məktəb kitabxana sistemlərində tətbiq etmək məqsəduyğundur.

Xəzər Universiteti rektorunun 1 may 2000-ci il tarixli T/08 №-li əmrinə əsasən informasiya-kitabxana xidmətinin keyfiyyət və effektivliyinin artırılması və əvvəlki dövrdə kitabxana tərəfindən yerinə yetirilmiş funksiyaların daha da genişləndirilməsi məqsədi ilə kitabxananın bazasında İnformasiya-Kitabxana Mərkəzi təşkil edilmiş və həmin mərkəzin tərkibində bu bölmələr yaradılmışdır:

Analitik inkişaf bölməsi;

- Xidmət bölməsi;

- Elektron-məlumat və informasiya bölməsi.

Hazırda kitabxanada bu bölmələr fəaliyyət göstərir:

- abonement və oxu zalları;

- məlumat-bibliografiya aparatı;

- komplektləşdirmə və kitabışləmə bölməsi;

- kompüter xidməti;

- kseroks xidməti.

2000-ci il yanvarın 1-nə olan məlumata əsasən, Xəzər Universitetinin kitabxanası 839 nəfərdən çox oxucuya xidmət göstərmişdir. Onlardan 628 nəfərini tələbələr, 128 nəfərini professor-müəllim heyəti, 10 nəfərini məktəblilər, qalanlarını isə digər oxucular təşkil etmişdir.

Həmin il kitabxananın fondunda 30 min nüsxəyə yaxın kitab və jurnal olmuş, oxuculara 10 min nüsxədən artıq ədəbiyyat verilmişdir.

Təkcə 1999-cu ilin 8 ayı ərzində kitabxananın statistik göstəriciləri belə olmuşdur:

- Kitab fonduna cəmi 2688 nüsxə kitab və jurnal daxil olmuşdur

Onlardan 940 nüsxəsi Azərbaycan, 315 nüsxəsi incilis, 1390 nüsxəsi rus, qalanı isə başqa dillərdədir;

- Abonement xidmətində oxuculara 1421 kitab verilmişdir;

Qeyd edək ki, kitabxananın xidmət dairəsi ildən-ilə genişlənir və o, eyni zamanda kütləvi kitabxananın funksiyalarını da yerinə yetirir.

Kitabxanada oxucuların hər biri ilə fərdi iş aparılır. Onlara kitabxana haqqında tam məlumatla yanaşı, yeni alınan ədəbiyyat haqqında da informasiya verilir. Həmçinin oxucuları maraqlandıran mövzulara aid ədəbiyyat seçilir və müəyyən mənada onların mütaliəsinə rəhbərlik edilir. Universitetdə tələbələr, demək olar ki, 100% kitabxana xidməti ilə əhatə edilmişdir. Tələbələr haqqında məlumatlar, onlara verilən və qaytarılan kitablar kompüterin yaddaşına yazılır. Oxuculara verilən kitabların vaxtında qaytarılmasına kompüterlər vasitəsi ilə nəzarət edilir. Kitab vaxtında qaytarılmasa, tələbə 1 ay fonddan istifadədən məhrum edilir və bu barədə onun oxuduğu fakültəyə məlumat verilir. Əgər kitab itirilərsə, onun qiymətinin 10 qat dəyəri ödənilir və əksər hallarda götürülən kitabın elektroqrafik surətini vermək tələb olunur.

Kitabxanada ardıcıl olaraq məlumat-bibliografiya işi aparılır. Vaxtaşırı mövzu kartotekası lazımı məlumatlarla təmin edilir ki, bu da oxucu sorğularının operativ ödənilməsinə kömək edir. Mütəmadi olaraq mərkəzi qəzetlərin iki dildə (Azərbaycan və rus) bibliografik kartotekası (yazılışı) hazırlanır.

"Journal Donation Program" (JDP) və SJDP jurnallarının yazılışı kompüter variantında hazırlanır. Kitabxana fondunda multimedia ensiklopediyalar kolleksiyası ilə də oxuculara xidmət göstərir. Burada hər il oxuculara 5000-dən çox bibliografik arayış verir. Məsələn, təkcə 2002-ci ilin 8 ayı ərzində oxuculara 4805 bibliografik arayış verilmişdir ki, onların 2123-ü ingilis, 1564-ü Azərbaycan, 109-u rus və digər dillərdə olmuşdur.

Kitabxana hər il xarici ölkə kitabxanalarından cari nəşrlərin elektron disklərdə yazılmış bibliografik və referativ informasiyaları alır. Bu xidmət üsulundan professor-müəllim heyətinin bibliografik axtarışında daha geniş istifadə edilir. Onlar kitab verilişi statistikasına daxil edilmir, bibliografik arayışlar hesab edilir. Kitabxanada hər il 1000-dən çox belə arayış verilir. Disklərin istifadəsində kitabxanada qoyulmuş fərdi kompüterdən istifadə olunur və bununla da kitabxanaçılar yazılı arayışların tərkibi kimi ağır işdən azad edilir.

Kitabxanada oxuculara xidmət məqsədi ilə hər il müxtəlif kütləvi tədbirlər keçirilir. Bu tədbirlərin əksəriyyəti kitabxananın konfrans zalında keçirilir. Burada həmçinin tələbələrə siyasi və ingilis klublarının məşğələləri, müxtəlif görüşlər, prezentasiyalar, diplom müdafiələri, press-konfranslar və s. tədbirlər də keçirilir. Həmin tədbirlərin keçirilməsində kitabxana müxtəlif mövzular üzrə ədəbiyyatın seçilməsində

tədbir iştirakçılarına köməklik göstərir. Bu məqsədlə kitabxanada "Yeni kitablar" və "Xəzər" in nəşrləri" adlı daimi sərgilər fəaliyyət göstərir. Bununla yanaşı, son illərdə kitabxanada "Kitabi-Dədə Qorqud - 1300", "Azərbaycanın mədəni sərvətləri", M.Müşfiqin, C.Cabbarlının və A.S.Puşkinin yubileylərinə həsr olunmuş sərgilər, "TASIS - TAMPUS Quality Assurance Center Development At Khazar University" və b. adda sərgilər təşkil edilərək oxucuların istifadəsinə verilmişdir.

Universitetin dil xüsusiyyətlərini nəzərə alan kitabxanaçılar fondun komplektləşdirilməsini oxucuların sorğularına əsasən qururlar. Belə ki, kitab fondu əsasən müxtəlif elm sahələri üzrə ingilis dilində ədəbiyyatla, o cümlədən beynəlxalq hüquq, kompüter, neft mühəndisliyi, beynəlxalq iqtisadi münasibətlər, siyasi elmlər, biznes və menecmentə aid kitablar da komplektləşdirilir. Kitabxananın rəhbərliyi müasir dövürün tələblərini nəzərə alaraq gələcəkdə kitab fondunun komplektləşdirilməsini ingilis, fransız, ispan, yapon, türk, ərəb, fars və digər dillərdə olan nəşrlərlə həyata keçirilməsini nəzərdə tutub.

Kitab fondunun tərkibi, həcmi, vəzifəsi kitabxananın oxucu kontingentinin xarakteristikası ilə təyin edilir. Həmçinin oxuculara xidmətin kəmiyyət və keyfiyyət göstəriciləri - informasiya sorğularının ödənilməsi vəziyyəti, onların miqdarı kitabxana fondunun optimallığının meyarıdır. Məhz bu meyar Xəzər Universiteti kitabxanasında fondun gələcək inkişaf istiqamətlərini təyin edir. Ötən müddət ərzində kitabxanada kitab fondunun öyrənilməsinə, indeksləşdirilməsinə, yerləşdirilməsinə və mühafizəsinə dair xeyli işlər görülmüşdür. Bu cəhətdən kitabxanada siyasi ədəbiyyatın arxiv fondunun yaradılması nümunəvi iş kimi qiymətləndirilməlidir. Bununla belə, həmin ədəbiyyatın sistemləşdirilməsinə dair xeyli iş aparılmışdır. Kitabxanada fondun müəyyən hissəsi bütün elm sahələri üzrə M.Düinin «Onluq Təsnifatı» əsasında indeksləşdirilib. Burada ümumi uçu və inventar kitab yoxdur, onları kompüter yaddaşı əvəz edir. Kitabxanada fondun komplektləşdirilməsi üçün qabaqcıdan sifariş hazırlanmır. Kitabxana xarici ölkələrin əlaqədar universitet kitabxanaları ilə əlaqə yaradır, yerli nəşrlərə onların tələbatını öyrənir, lazımi kitabları əldə edərək beynəlxalq qiymətlərlə həmin ölkələrin kitabxanalarına satır və əvəzində həmin ölkələrdən universitetin profilinə uyğun nəşrləri alırlar. Bununla da beynəlxalq kitab mübadiləsinə inkişaf etdirirlər. Kitablarn yerli qiymətləri beynəlxalq qiymətlərindən xeyli ucuz olduğundan satılan kitablarn əvəzinə daha çox sənədlər almaq olur.

Kitabxanada fondun komplektləşdirilməsində yerli mətbuatdan da geniş formada istifadə olunur. Belə ki, kitabxana hər il rus dilində

29, ingilis dilində 51, Azərbaycan dilində 9 və digər dillərdə 4 adda qəzet və jurnal alaraq fonda daxil edir. Gələcəkdə kitabxana fondunun daha da təkmilləşdirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Bu işə oxuculara lazımi materiallarla işləməyə daha çox imkan yaradacaq və qlobal İNTERNET şəbəkəsinin müasir informasiya imkanlarından istifadə etməkdə yaxından köməklik göstərəcəkdir.

Bütün bunlara baxmayaraq, universitet kitabxanasında görüləsi işlər hələ çoxdur. Təəssüflə qeyd edilməlidir ki, kitabxanada son dövrlərə kimi heç bir kataloq növü yoxdur: nə əlifba, nə sistemli, nə elektron versiyalı kataloq. Hazırda elektron kataloqun yaradılması ilə əlaqədar universitetdə müəyyən işlər görülsə də, əlifba və sistemli kataloqun yaradılması kitabxana qarşısında duran ən vacib məsələlərdən biridir. Qeyd etmək lazımdır ki, kitabxanada kataloqun formalaşması bilavasitə sistemləşdirmə prosesi ilə bağlı olduğundan, sistemli kataloqu kitab fondunda olan kitablarn informasiya mənbəyi hesab etmək olar. Kitabxanada sistemli kataloqla yanaşı xidmət - əlifba kataloqlarının yaradılması da daxili işlər üçün vacibdir. Belə ki, əlifba kataloqu məlumat-sorğu aparatının əsasını təşkil etməklə oxuculara xidmətdə böyük rol oynayır. Ona görə də bütün bu işləri yaxın vaxtlarda universitet kitabxanasında həyata keçirmək vacib məsələlərdəndir.

Kitabxanada fondun inventarlaşması da tam qənaətbəxş vəziyyətdə deyil. Inventar kitablarnın təhlili göstərir ki, bu iş dövlət standartlarına uyğun şəkildə aparılmamışdır. Belə ki, yazılarda müəyyən səhvlərə yol verilmiş, xeyli düzəlişlər edilmişdir; kitablarn qiyməti bəzi yerlərdə göstərilməmiş, səhifələr nömrələnməmiş, tikilməmiş və möhürlənməmişdir; kitablarn fərdi uçu tu aparılmamış və bəzi hallarda ayrı-ayrı kitablara eyni inventar nömrəsi verilmişdir.

Kitab fondu cəmi 20 inventar kitabında öz əksini tapmışdır. 7 inventar kitabında yazılar müxtəlif dillər üzrə qruplaşdırılmışdır. Lakin inventar kitablarnın heç biri kitabxana qaydasında tərtib edilməmişdir.

Bütün bu məsələlər universitetin Elmi Şurasında müzakirə olunmuş və kitabxananın uğurları ilə yanaşı, onun problemləri də göstərilmişdir. Vəziyyətdən çıxış yolu kimi kitabxanada beynəlxalq təcrübədə istifadə edilən "İdarə Heyəti və Himayəçilər Şurası"nın yaradılması məqsədəuyğun hesab edilmişdir.

Belə ki, rektorun 02.01.2002-ci il tarixli K/03 sayılı əmri ilə universitetin Kitabxana-İnformasiya Mərkəzinin fəaliyyətini daha da genişləndirmək, meydana çıxan problemləri vaxtında həll etmək, professor-müəllim heyətinə və tələbələrə daha səmərəli xidmətin təşkilinə kömək göstərmək məqsədi ilə bu tərkibdə İdarə Heyəti və Himayəçilər

Şurası yaradılmışdır: Xəzər Universiteti Lügət və Ensiklopediya Mərkəzinin direktoru, filologiya elmləri namizədi, dosent Tofiq Abbasquliyev, Tarix departamentinin müdiri, tarix elmləri namizədi, dosent Roza Arazova, Humanitar elmlər fakültəsinin baş müəllimi, "Xəzər Xəbər" jurnalının baş redaktor müavini Knyaz Aslan, İqtisadiyyat və menecment fakültəsinin müəllimi, iqtisad elmləri namizədi Fuad Rəsulov və Qadın Araşdırmaları Mərkəzinin prezidenti Nailə İsayeva.

Daha sonra rektor «Kitabxana-İnformasiya Xidməti Mərkəzinin İdarə Heyəti və Himayəçilər Şurasının fəaliyyətinin gücləndirilməsi haqqında» 26 fevral 2002-ci il tarixli T/02 №-li əmr imzalamışdır. Bu əmrdə deyilir ki, Kitabxana-İnformasiya Xidməti Mərkəzinin (KİXM) işini daha da yaxşılaşdırmaq məqsədi ilə universitetin 29.12.2001-ci il tarixli Elmi Şurasında İdarə Heyəti və Himayəçilər Şurası yaradılmış, Kitabxana-İnformasiya Xidməti Mərkəzinin idarə edilməsi və fəaliyyətinə nəzarət funksiyaları bu quruma həvalə edilmişdir. Həmin əmrlə eyni zamanda İdarə Heyəti və Himayəçilər Şurası haqqında Əsasnamə təsdiq edilmiş, bu quruma Mərkəzin direktoru vəzifəsini tutmaq üçün müsabiqə elan etmək və müsabiqə komissiyası yaratmaq məsələləri tapşırılmışdır.

"İdarə Heyəti və Himayəçilər Şurası" nə deməkdir? Bu məsələyə öz münasibətini bildiren universitetin rektoru, professor Hamlet İsaخانlı Elmi Şuradakı çıxışında demişdir: "Elm-təhsil məsələləri ilə məşğul olan qurumlarda təkhakimiyyətlik heç də yaxşı idarəetmə üsulu deyil. Təkhakimiyyətlik həmişə strategiyadan - əsas məqsəddən yayınmaya, məsələ ətrafında müzakirələrin və düzgün qərarlar qəbul edilməsinin ləngitməsinə gətirib çıxarar, bəzi mühüm məsələlərin yaddan çıxmasına, ikinci dərəcəli məsələlərin önə çıxmasına, zəifləməsinə, ləngiməsinə səbəb ola bilər. Nəhayət, cəmiyyət üçün və bizim üçün arzuolunmaz "ətələt" qanununun həlledici olmasına gətirib çıxara bilər. Bütün bunların qarşısını almaq üçün həm elm, həm təhsil sahəsində, həm də geniş mənada iş aləmində, biznes aləmində, dövlətçilik sahəsində beynəlxalq təcrübədən istifadə etmək çox vacibdir. Belə bir beynəlxalq təcrübə məlumdur ki, idarəetmə sahəsində idarə heyəti və himayəçilər şurası fəaliyyət göstərir. Türkiyədə Himayəçilər Şurasına "Mütəvəlli Heyəti" deyirlər. Əslində idarə heyəti qurumun idarəçiliyi ilə məşğul ola bilər. Himayəçilər şurası isə idarəçiliyə qarışmaya da bilər, qurumu müxtəlif vasitələrlə himayə edə bilər, ona düzgün yol göstərer, məsləhət verə bilər.

Bütün bunları nəzərə alaraq Universitetin 5 fakültəsində, 2 idman komandasında və Kitabxanada İdarə Heyəti və Himayəçilər Şurası ya-

radılmışdır. Kitabxana İdarə Heyəti və Himayəçilər Şurasına Nailə İsayeva, Tofiq Abbasquliyev, Knyaz Aslan, Roza Arazova və Fuad Rəsulov seçilmişlər. İdarə heyətinin funksiyalarına aşağıdakılar daxildir:

1. Nəzarət mexanizmi;
2. İdarəetmə mexanizmi;
3. Strateji planlaşdırma. Yəni inkişaf, fəaliyyət planı;
4. Maliyyə qaynaqlarının cəlb edilməsinə kömək".

Bu əsas dörd funksiya İdarə Heyəti və Himayəçilər Şurasına xas olan funksiyalardır və hazırda kitabxana bu prinsiplər əsasında fəaliyyət göstərir.

«Xəzər Universiteti Kitabxana-İnformasiya Xidməti Mərkəzinin İdarə Heyəti və Himayəçilər Şurası haqqında Əsasnamə»də qeyd edilir ki, yeni yaradılan Şura (yaxud İdarə Heyəti) KİXM-in rəhbər orqanıdır. Onun tərkibi rektorun əmri ilə təsdiq edilir.

Şuranın (İdarə Heyətinin) səlahiyyətlərinə bu məsələlər aid edilmişdir:

- Kitabxana-İnformasiya Xidməti Mərkəzinin illik, rüblük və aylıq planlarının təsdiqi;
- Kitabxana-İnformasiya Xidməti Mərkəzinin inkişaf planının müzakirəsi və təsdiqi;
- mövcud olan ştatlar çərçivəsində yerdəyişmələrin həyata keçirilməsi;
- normativ aktların və vəzifə öhdəliklərinin müzakirəsi və təsdiqi;
- universitet rəhbərliyinə Kitabxana-İnformasiya Xidməti Mərkəzinin ştat cədvəlinin dəyişdirilməsi, vəzifə təyinatları, mükafatlandırma, işəgötürülmə və işdənçıxarılma məsələləri ilə bağlı təqdimatların verilməsi;
- Kitabxana-İnformasiya Xidməti Mərkəzinin xarici əlaqələri, müxtəlif layihələrdə iştirakı ilə bağlı digər məsələlərin həlli;
- Kitabxana-İnformasiya Xidməti Mərkəzinin gördüyü işlər haqqında hesabatların müzakirəsi.

2004-cü il iyun ayının 11-də Xəzər Universitetinin Kitabxana-İnformasiya Mərkəzi daha bir layihə həyata keçirmişdir. Belə ki, ABS-in Sabre Fondundan bu təhsil ocağının kitabxanasına 14 min nüsxədən ibarət yeni kitab kolleksiyası gətirilmişdir.

Məlumat üçün deyək ki, kitab kolleksiyasına daxil olan kitabların hamısı ingilis dilindədir. Xatırladıq ki, 1969-cu ildə əsas qoyulan Sabre Fondu bu günə qədər Afrika, Latın Amerikas, Mərkəzi və Şərqi

Avropa, o cümlədən keçmiş Sovet İttifaqı və Asiya ölkələrinin 200-dən çox nəşriyyatına kitab hədiyyə vermişdir.

Sabre Fondunun Xəzər Universiteti kitabxanasına təqdim edilmiş çox dəyərli kitab hədiyyəsinin məbləği bazar qiyməti ilə təxminən 420 min ABŞ dolları dəyərindədir.

Kitabxanada həmin kitabların təqdimat mərasimi keçirilmiş, tədbirdə respublikamızın bir sıra iri kitabxanalarının nümayəndələri iştirak etmişlər. Həmin tədbirdə KİM-in hazırladığı sərgidə kitab kolleksiyasının bir hissəsi – bədii ədəbiyyat, incəsənət, etika, riyaziyyat, psixologiya, iqtisadiyyat, idman, tibb, tarix, coğrafiya və digər elmlərə dair kitablar, habelə uşaq ədəbiyyatı kitab həvəskarlarına nümayiş etdirilmişdir.

Mərasimdə çıxış edən Xəzər Universitetinin rektoru, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru, professor Hamlet İsaخانlı demişdir: «Kitablar hər birimizin həyatında böyük rol oynayır. Biz də kitabxanamızı daha da zənginləşdirmək, oxucularımızın ehtiyacını ödəmək üçün bu kitabları əldə etdik. Xəzər Universiteti hər zaman çalışır ki, yerli oxucuları dünya ədəbiyyatı ilə, yeni işıq üçü görün kitablarla tanış etsin. Biz artıq iki ildir ki, bu layihə üzərində işləyirik. İnanırıq ki, həm tələbələrimiz, həm də kitabxanamızdan istifadə edən başqa oxucular bu kitablardan faydalana biləcəklər».

Rektor layihə çərçivəsində onlara göstərdikləri köməyə görə Amerika-Azərbaycan Ticarət Palatasına, Harvard Universitetinə və ABŞ-in Azərbaycandakı Səfirliyinə təşəkkürünü bildirmişdir.

Tədbirdə KİM-in direktoru Tatyana Zaytseva Power Point animasiya slaydının köməyi ilə KİM haqqında qısaca məlumat verərək Sabre Fondunun fantastik imkanlarını iştirakçıların nəzərinə çatdırmışdır. O, həmçinin yeni kitablar üçün yaradılmış elektron materiallar və ictimaiyyətin istifadəsində olan seçilmiş İnternet resursları ilə əlaqə yaradan Vub-əsaslı portal mövzusuna toxunmuş və demişdir ki, xüsusiləşmiş sərgilər kitabların əldə edilməsində ümumi ictimaiyyətə məlumatvermənin ən gözəl yollarından biridir. KİM təmənnsiz olaraq müxtəlif sərgilərdə iştirak etmişdir.

Ümumiyyətlə, Xəzər Universitetinin Kitabxana-İnformasiya Mərkəzi yeni yaradılmış kitabxana olsa da, beynəlxalq təcrübələri öz fəaliyyətində fəal tətbiq edən, öz orijinal ənənəsi olan müasir tipli nümunəvi kitabxanadır. Kitabxana Universitetin bütün fəaliyyət sahələri ilə sıx inteqrasiya olunmuşdur. Onun qabaqcıl təcrübəsini öyrənmək ayrı-ayrı dövlət ali məktəb kitabxanaları üçün vacib və əhəmiyyətli məsələlərdəndir.

ƏDƏBİYYAT

1. «Kitabxana işi haqqında» Azərbaycan Respublikasının Qanunu // Xalq qəzeti. - 1999. - 14 mart.
2. ГОСТ 71-84. Библиографическое описание документа // Структура и порядок составления. Введ. в действи. С. 01.01.852. - М., 1998, - 68 с.
3. Xəzər Universiteti. Həftəlik informasiya bülleteni. - 2002. - №76. - 27 s.
4. Xəzər Universitetinin 2002-2003-cü illər üzrə elmi-tədqiqat fəaliyyətinə dair hesabatı.
5. Sabre Fondundan yeni kitab kolleksiyası: Təqdimat mərasimi // Xəzər Xəbər. - 2004. - 15 iyun. - №169. - S.11.

Мехманали Мамедов
Князь Аслан

ОРГАНИЗАЦИЯ БИБЛИОТЕЧНОЙ РАБОТЫ В ЧАСТНЫХ ВУЗАХ

(По материалам работы Библиотечно-Информационного Центра Университета Хазар)

РЕЗЮМЕ

В статье освещается организация библиотечной работы в частных высших учебных заведениях Азербайджанской Республики.

Авторы обобщают вопросы по материалам работы Библиотечно-Информационного Центра Университета Хазар.

Здесь же объясняется роль научной библиотеки Университета Хазар в организации учебы и регуляции научно-исследовательской работ университета, в том числе методическая деятельность и обслуживании читателей.